

Haver szerzi közösből

Elkészült az Orbán-kormány lemondott földművelésügyi államtitkárának, Ángyán Józsefnek az állami földbérletekről készített ötödik jelentése. Az egykori fideszes politikus bemutatja, hogy állt át a politika a tőkés oldalára, és jogszabályalkotással miként hajtja végre a dél-amerikai típusú nagybirtokszerkezet kialakítását. Az orbáni földpolitika lényege, hogy gazdasági holdudvarainak tagjait nagy és jó minőségű termőterülethez juttassák, míg a helyben élő családi gazdálkodók, akik retorika szintjén a kormány kedvezményezettjei, valójában csak kis területeket kaphatnak, vagy számos trükkel kiszorítják őket a földszerzés lehetőségéből.

A gazdasági világválság következtében bankok mentek csődbe, olvadtak össze, mind kevesebb központban koncentráldtak a pénzügyi, gazdasági javak. Magyarországon hasonló folyamatot vezényelt le előbb a szocialista, majd az Orbán-kormány a termőföld tulajdonviszonyaiban. A 2010-es választási kampányban a Fidesz azt ígérte, hogy a nagybirtok kárára megerősíti a családi gazdaságokat, a kis- és közepes üzemeket. Sok gazda számára garanciát jelentett, hogy Orbán Viktor felkérte Ángyán Józsefet az agártárca államtitkárának. Utóbb kiderült, szó sem volt

arról, hogy az Ángyán neve által fémjelzett vidékfejlesztési stratégia megvalósulhatna. Az Orbán-kormány szisztematikusan előkészítette jogszabályi és gazdasági értelemben is, hogy saját gazdasági holdudvarát a stratégiai jelentőségű termőföld megszerzéséhez segítse. A Fidesz a korábbi szocialista kormányokhoz hasonlóan a nagybirtokok születését és megerősödését pártolja.

Az Orbán-kormány politikájában csalódott, pozíciójáról és párttagságáról lemondott Ángyán József immár az ötödik jelentést készítette el, ezúttal Magyarország valamennyi megyéjé-

ben megvizsgálta, hogy milyen tőkés érdekcsoportok jutottak jelentős méretű állami földekhez. Az egykori szakállamtitkár igazoltnak látja az adatok birtokában, hogy sok nyertes pályázó kicsi földterülethez jut, míg a „zsírosabb falatokon” kevés „nagykutya” osztozik. A tanulmány a 2013. szeptember elejéig pályázati úton meghirdetett 1582 állami birtok, több mint 32 ezer hektárnyi bérlemény sorsát követi nyomon. A volt földművelésügyi államtitkár kitért arra, hogy a földpályázatokat övező botrányok miatt rendkívül nehezé tették az illetékesek az adatgyűjtést. Részben úgy,

hogy rövid ideig érhető el a bérleti pályázatokon nyertesek névsora, részben úgy, hogy számos adatot titkosítással próbáltak meg elrejtetni a kíváncsi szemek előtt.

Sokan kevés, kevesen nagyon sok földet kaptak

Az Orbán-kormány nyilvánvalóan tisztában volt azzal, hogy az ellenzéki sajtó és az ellenzéki pártok támadni fogják a zöldbárók megerősítésének folyamatát. A kabinet számára kommunikációs menekülőpályaként megmaradt, hogy megmutathatják, számszerűen milyen sokan jutottak földöz. Ángyán József elemzéséből kiderült, hogy a pályázatokon sikeresen szereplő úgynevezett „alsóháziak”, a nyertesek majdnem fele tíz hektárnál kisebb területhez jutott. Ami ennél is lényegesebb, hogy nem a legjobbnak számító földeket szerezhették meg, hanem az összes aranykorona-értéknek csupán 8,3 százalékát. Összességében a pályázatot területek mindössze 7 százalékát vehették bérbe.

Szemben a „felsőháziakkal”, ahová Ángyán József 14 érdekeltiséget sorolt. Az „elit csoport” minden tagja 300 hektár-

nál nagyobb földterületet szerezhettek meg, az összes aranykorona-érték 28 százalékát, a területek egyharmadát. Ebből a körből hat cég Borsod, kettő Veszprém, négy Fejér, egy-egy Csongrád, illetve Somogy megyében van. A sikeres pályázatokon túl a 14 nagy cég pályázat nélkül megbízási szerződés útján további 495 állami földrészlet bérleti jogát is megkapta. Az utóbbira vonatkozó pontos adatokat az illetékesek megpróbálták elrejtetni a nyilvánosság előtt.

Miért támogatta az MSZP, majd a Fidesz a családi gazdaságok helyett a nagybirtokokat?

Az ángyáni jelentésből világosan kiderül, hogy az Orbán-kormány a nemzeti érdekek helyett az EU, illetve a nemzetközi pénzügyi és politikai hatalom elvárásainak megfelelően cselekszik. Tanka Endre lapunknak adott interjújában kifejtette, hosszabb ideje tudott, hogy az EU célja Kelet-Európában a kevés munkaerőt foglalkoztató, a nyugati feldolgozóüzemek számára nyers- és alapanyagot termelő monokultúrás

nagybirtokok kialakítása. Hol tart ez a folyamat?

Az Eurostat adataiból kitűnik, hogy Nyugat-Európában a versenyképes, fejlett mezőgazdaságú országokban a birtokméret töredéke a hazánkban jellemzőnek. Az átlagos birtokméret Lengyelországban 6 hektár, Olaszországban 8, Svájcban 17, Ausztriában 19, Hollandiában 25 hektár. Németországban ez a mutató 46 hektár, Franciaországban 52, Dániában 60.

A nagygazdaságok mérete, Svájcban 54 hektár, Hollandiában 135 hektár, Belgiumban 150 hektár, Lengyelországban 250 hektár, Franciaországban 274 hektár, Ausztriában 295 hektár, Olaszországban 337 hektár, és Németországban 1391 hektár. Magyarországon ugyanakkor jelenleg a nagybirtokok átlagmérete 3164 hektár. Ennél csak Csehország (3531 hektár) és Szlovákia (3934 hektár) nagybirtokainak átlagmérete nagyobb. Az adatokból kiolvasható az unió elképzelésének megvalósítása. A keleti régiók az olcsó nyersanyagtermelők, a hozzáadott érték, a profit megszerzése a centrumba, vagyis Nyugat-Európába összpontosul.

Az állami földek után a nagytőke a családok tulajdonát is megszerzi

Ángyán József szerint a magyar mezőgazdaság versenyképességét nem növeli, ha nagybirtokokban koncentrálódik a föld. Nem a gazdaságok méreteit kell növelni, hanem a kisebb egységek szövetkezését, közös beszerzési, tárolási, feldolgozási, értékesítési társulásainak kialakítását kellene ösztönözni. Az egykori szakállamtitkár leszögezte, az alulról szerveződő szövetkezet ugyanis nem profitcentrum, hanem a teljes vertikum eredményét visszaosztja az azt létrehozó termelők, fogyasztói közösségeknek, családoknak, így a tevékenységek teljes haszna hozzájuk kerül, helyben marad. Ugyanakkor a felülről szervező, nagy tőkeerejű integrátor viszont maga válik profitcentrummá, és kiszívja az összes hasznot az általa integrált egységekből. A volt szakállamtitkár szerint ez a dél-amerikai típusú tőkés nagybirtokrendszer mintázza. Az egész társadalom érdeke lenne tehát a családi gazdaságok és önkéntes szövetkezésük, a gazdaösszefogás állami és közösségi eszközökkel történő támogatása. A tanulmány szerzője megállapította: „Szomorú, de brutálisan azzal kell szembesülnünk, hogy az államhatalom Magyarországon is

immár 2-3 évtizede a nagytőke érdekeit látszik minden intézményi, jogi, gazdasági eszközzel kiszolgálni. A magánvagyonok gyarapításának legegyszerűbb módja a mások – általában a közösségek – által felhalmozott értékek és kasszák megrablása. Első számú forrása tehát a nemzet generációk hosszú során felhalmozott vagyona, melynek kezelését a saját államára bízta. Ha az állam maga áll át a tőke oldalára, akkor a nemzet vagyona – az állam működtetéséhez átadott kincstári vagyon, az államnak átengedett vállalkozói vagyon, továbbá a kezelésébe adott termőföld és a közös természeti értékek együttese – súlyos veszélybe kerül.” Ángyán szerint a nagytőke nemcsak arra a földre spekulál, amely az állam kezelésében, hanem arra a földre is, ami ma még a gazdálkodó családok tulajdonában van.

Az előző Orbán-kormány még 2001 nyarán magánosított 12 állami gazdaságot. A volt állami gazdaságok tőkés társaságokká alakultak: a Dalmandi Mezőgazdasági Rt. ma már Csányi Sándor érdekeltsége, a Bonafarm-cégcsoport tagja. A Lajta-Hanság Mezőgazdasági Zrt., a Sárvári Mezőgazdasági Zrt. és a Szombathelyi Tangazdaság Zrt. alkotja ma már a Mezort-cégcsoport magját, amelynek igazgatósági elnöke Nyerges Zsolt szolnoki ügyvéd, vezérigazgatója pedig Purgai Ferenc, és amelybe 2013 nyarán Simicska Lajos is „bevásárolta” magát.

A föld: pénz-, gazdasági és politikai hatalomforrás

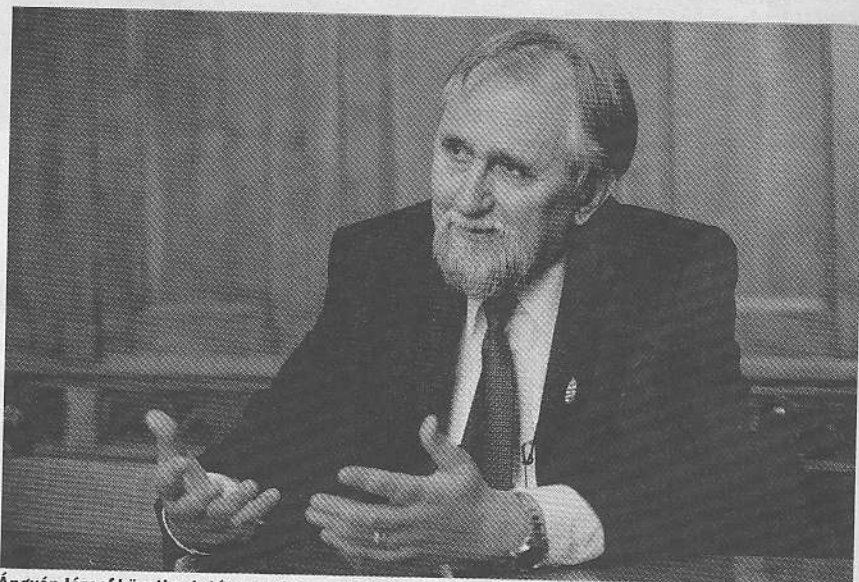
A termőföld zsákmányszerzési és spekulációs célból is a legfontosabb terméké vált. 2014 májusában a magyar földpiacot az unióval 2001-ben kötött elhibázott megállapodás értelmében meg kell nyitni a külföldiek előtt. Jelentősek a magyar és a nyugati földárbeli különbségek. Előbbi 200 ezertől 2 milliárd forintig rúghat hektáronként, míg utóbbi 5-15 millió forintra. A földeladás extraprofitot ígér, ezért az erős érdekérvényesítő képességű, nagytőkés csoportok még a földpiac liberalizációja előtt meg akarják szerezni ezeket az erőforrásokat. Ángyán szerint ezért a gazdaságpolitikát – akár a politikába beküldött, döntéshozó pozícióba helyezett embereikkel – úgy alakítják, illetve a döntéshozókat úgy befolyásolják, gazdaságilag is „érdekeltté teszik”, hogy azok a gazdasági, piaci, jogi és intézményi feltételek számukra kedvező alakításával elhárítsák a spekuláció útjában álló akadályokat.

Nem elhanyagolható a földek után felvehető agrártámogatások összege sem. Ángyán József tanulmánya szerint az első 6 legnagyobb korporáció a közös agrárkasszából 2011-ben közel 14 milliárd forint támogatáshoz jutott, amelyből a terület alapú támogatások több mint 3,2 milliárd forintot, a fejlesztési források pedig közel 10,7 milliárd forintot tettek ki. Az általuk használt támogatott földterület – 56 911 forint/hektár 2011-es földalapú támogatással számolva – meghaladta az 58 ezer hektárt. Csak összehasonlításként: a 300 ezer honfitársunkat közvetlenül érintő tanyafejlesztési programra ugyanekkor a közös kasszánkból 1 milliárd forint jutott. A volt államtitkár szerint ha ezen túl a cégáló bevételeit egy – a cégcsoportot összefogó, adóparadicsomban alapított – offshore cégen keresztül „át tudja mosni”, akkor a közös kasszába

felépült csipőteleki, 2400-as, „zenélő, légkondicionált”, 140 ventillátorral és állatuhanyozó fejekkel felszerelt, alomszalma helyett kvarchomokos, rácpadozatos, higrágyás, Holstein-Fríz tehenészeti telepét említette. A 3,5 milliárd forintos – nem kis részben a közös agrárkasszából finanszírozott – beruházás a súlyos munkanélküliséggel küzdő Dél-Baranyában valósult meg. 58 „új” munkahelyet teremtett úgy, hogy közben azokon a felszámolt tehenészeti telepeken, ahonnan az állatállományt az új „csodatelepre” átszállította, egyúttal 105 ember munkája szűnt meg.

Az állam árulása

Ángyán József következtetése szerint a spekuláns nagytőke akadálytalan behatolását maga az állam készíti elő, amely a helyi közösségek, a családok és a fiata-

Ángyán József következtetése szerint a spekuláns nagytőke akadálytalan behatolását maga az állam készíti elő

fénykép | Béli Balázs

lokat helyett ezekkel az érdekkörökkel köt „stratégiai partnerségi megállapodásokat”, majd a nemzet és közösségei kirablásából származó hasznon, extraprofiton megosztózik a háttérből a folyamatokat vezérlő – formálisan különböző politikai pártokhoz kötődő, ám inkább közös profitmaximalizáló érdekeik alapján egységes hálózatot képező – tőkeérdekeltségekkel.

Nagy birtok, nagy gépek, minimális élőlomkaerő

A profitérdekelt nagyüzem az élőlomka minimálisra csökkentésére törekszik. Példaként a korábbi fideszes politikus a Bonafarm-csoporthoz tartozó Bóly Zrt. Beremend és Magyarbóly között

A közös vagyonból híznak a zöldbárók

2010 őszén 65 ezer hektár állami kezelésű földterület bérleti szerződése járt le.

A legnagyobb 6 agrárérdekeltség 2011-ben megszerzett agrártámogatásai

Agrárérdekeltség (cégháló) / személy (tulajdonos) (1)	Agrártámogatások (millió forint) (2)			Támogatott terület (ezer ha) (6)	Fajlagos támogatás (ezer forint/ha) (5/6)
	terület alapú (3)	beruházási (strukturális) (4)	összesen (5)		
1. Csányi Sándor (Bonafarm-csoport)	943	3026	3969	16,84	235,7
2. Nyerges Zsolt-Simicska Lajos (Mezort-csoport)	823	2916	3739	14,70	254,4
3. Leisztinger Tamás (Forrás-csoport)	670	2006	2676	11,97	223,6
4. Mádl István	286	1193	1479	5,10	290,0
5. Dorogi Árpád (GSD-csoport)	429	721	1150	7,66	150,1
6. Delity József-Harsányi Zsolt-Kárpáti László (Hód-Mezőgazda Zrt.)	118	809	927	2,10	441,6
Összesen	3269	10676	13940	58,37	-
Átlag	545	1778	2323	9,73	238,8

(Forrás: Opten és MVH adatok alapján K – Monitor, 2012. május 18.)

Orbán Viktor és a legendás zenélő tehéntelep

fotó ! MTI/Kálmány Ferenc

Az illetékesek a nyilvánosság megkerülésével igyekeznek ezeket a bérleményeket a kedvezményezett körhöz juttatni. Egyik módszer, hogy a Nemzeti Földalapkezelő (NFA) meghirdeti a lejárt bérleményekre a pályázatot, majd azt Ángyán szerint – vélhetően a kritériumoknak mindenben megfelelő, nehezen elutasítható, igen jó helyi pályázatok miatt – utólag érvényteleníti, és – a föld megművelésének kötelezettségére hivatkozva – a nyilvánosság teljes kizárásával, megbízási szerződéssel az előre kiszemelt „csókos nyertesnek” adja bérbe. A számos eset közül a somogyi Bábonymegyér gazdáinak esete a legismertebb.

Ennél gyakrabban alkalmazott módszer, hogy a lejárt bérleti szerződésű területekre nem ír ki pályázatot az NFA. Ez az eljárás 31 ezer hektárt érint. Felmerült annak a lehetősége, hogy a kormány ezeket a területeket pályázatás nélkül a „termőföld-hasznosításra irányuló megbízási szerződés” keretében adott érdekköröknek – zömében ismét a területeket eddig is használó tőkés társaságoknak – nyílt pályázatás nélkül kívánja bérbe adni. Mindez beigazolódt, amikor az NFA 2011 őszén másodszor, majd 2012 őszén immár harmadszor is meghosszabbította ezeket a nyilvánosság elől elzárt megbízási szerződéseket.

Nem véletlen, hogy ezeket a szerződéseket az NFA a végsőkig titokban tartotta, és csak jogerős bírósági döntés hatására volt kénytelen legalább a kedvezményezettek nevét és szerződéseik számát az érintett települések listájával együtt nyilvánosságra hozni.

A tanulmány szerint ebbe a körbe tartozik Fejér megyében az úgynevezett lepsényi földek ügye. Lepsény külterületén 600 hektár termőföld haszonbérleti szerződése járt le 2010. október 31-én. Az állammal szerződő fél a Dél-Balaton Agro Kft. A helyben élők várták a pályázat kiírását, és bérleti szándékukat jelezték az NFA elnökének. A szervezet vezetője arról tájékoztatta a gazdákat, hogy elkéstek, mert az NFA 2011. október 31-ig szóló „termőföld-hasznosításra irányuló megbízási szerződést” kötött a korábbi bérlő Dél-Balaton Agro Kft-vel. Ugyanez ismétlődött 2012 elején is. Helyben köztudott, hogy a korábbi földhasználó – a Nyerges Zsolt szolnoki ügyvéd és Simicska Lajos „kormányközeli” nagyvállalkozók érdekeltségi körébe tartozó Mezort Zrt. leányvállalata, a Dél-Balaton Agro Kft. – földbérleti szerződése már három éve lejárt. Az NFA ennek ellenére nemcsak, hogy nem írja ki pályázatra ezt a több száz hektáros állami földterületet, hanem minden évben ismét megbízási szerződét köt ugyanezzel a céggel, és elzárja a helyi gazdálkodó családokat saját településük földjeinek használatától.

Sándor Csilla